

3-STAPPEN DUURZAAMHEIDS- BEOORDELING VOOR HET MKB

mei 2021

WAT IS DE 3-STAPPEN DUURZAAMHEIDSBEOORDELING?

Het midden- en kleinbedrijf (mkb) heeft het druk met het dagelijkse reilen en zeilen van hun ondernemingen. Het kan een hele uitdaging zijn om de prioriteiten vast te stellen voor de duurzame transitie van hun bedrijf. Deze duurzaamheidsbeoordeling-checklist helpt accountants en adviseurs van mkb-bedrijven om hun klanten te ondersteunen bij het verbeteren van hun duurzaamheidsprofiel. Het kan de eerste stap zijn naar een soepelere transitie naar duurzamere bedrijfsmodellen en het omzetten van uitdagingen in kansen.

De checklist borduurt voort op onze publicatie [Mkb-risicomanagement: duurzaamheid \(2020\)](#). We moedigen gebruikers aan om deze aan te passen aan de laatste ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid, de markt, verwachtingen van partners en overheden, en de verschillende behoeften van mkb-bedrijven¹.

WAAROM IS DUURZAAMHEID BELANGRIJK VOOR HET MKB?

Het mkb speelt een belangrijke rol in de transitie naar een duurzamere economie. Mkb-bedrijven staan onder externe druk om zich aan te passen aan de impact van klimaatverandering en milieuaantasting, maar ook van externe belanghebbenden (zoals banken, ketenpartners en overheidsinstanties).

Er valt voor mkb-ondernemingen veel te winnen als ze duurzaamheid in hun bedrijfsmodel en planning integreren (lees meer in onze [paper](#)):

- proactief beheren van positieve en negatieve maatschappelijke en milieueffecten gegenereerd door de onderneming;
- aantrekken van kapitaal en financiering;
- verlagen van bedrijfskosten dankzij duurzamere manieren van werken en zakendoen;
- waarborgen van bedrijfsopvolging door de levensvatbaarheid van de onderneming op lange termijn te verbeteren, te zorgen dat de onderneming toekomstbestendig is en de waarde van de onderneming te vergroten;
- versterken van het bedrijfsmerk, wat vooral belangrijk is voor consumentgerichte ondernemingen;
- groei van de onderneming, uitbreiden van het klantenbestand en de dienstverlening.

Het is ook cruciaal dat mkb-bedrijven en hun accountants zich voorbereiden op de duurzaamheidseisen die aan het mkb zullen worden gesteld. Deze kunnen worden gesteld door grotere ketenpartners en betrekking hebben op duurzaamheidsverslaggeving, door banken en investeerders voor het verkrijgen van financiering, en zelfs door overheidsinstanties in aanbestedingsprocedures. Europese of nationale voorschriften omtrent duurzaamheidsinformatie en due diligence in de toeleveringsketen hoeven niet voor alle mkb-bedrijven verplicht te zijn. Maar deze voorschriften en vereisten zullen wel naar hen doorwerken.

¹ Bijvoorbeeld om te voldoen aan de Europese Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en zorgvuldigheidsvereisten in de toeleveringsketen, zeker wanneer deze gelden voor bepaalde categorieën mkb-bedrijven.

WAT IS HET NUT VAN DE DUURZAAMHEIDSBEOORDELING?

Deze checklist is bedoeld voor accountants om mkb-bedrijven te helpen om de eerste stappen te zetten richting duurzame bedrijfsvoering. De accountant kan de checklist gebruiken om de dialoog met mkb-klanten te stimuleren en structureren.

Deze beoordeling resulteert in een duurzaamheidsprofiel voor de onderneming en helpt:

- de accountant om te adviseren en helpen bij het invoeren van nieuwe controles en organisatorische veranderingen voor beter toezicht op de duurzaamheidsfactoren die een rol spelen in het bedrijf;
- om relevante duurzaamheidsinformatie te verzamelen ter ondersteuning van besluitvorming door de mkb-ondernemer en in een later stadium om verslag uit te brengen aan externe belanghebbenden;
- om vast te stellen welke relevante duurzaamheidsinformatie van de onderneming momenteel nog niet beschikbaar is en hoe deze beschikbaar kan worden gemaakt.

3-STAPPEN DUURZAAMHEIDSBEOORDELING

STAP 1 - BEDRIJFSPROFIEL CREËREN

Het in kaart brengen van het duurzaamheidsprofiel begint met inzicht in het bedrijfsmodel, het waardecreatieproces en de soorten activiteiten van de mkb-onderneming. Zo wordt een bedrijfsspecifieke en zorgvuldig afgestemde benadering voor eventuele duurzaamheidsrapportages gewaarborgd en wordt onnodige belasting voorkomen.

Als eerste moeten de accountant en mkb-onderneming de volgende belangrijke informatie verzamelen en vastleggen:

- bedrijfsgrootte (micro, klein of middelgroot, bijvoorbeeld op basis van de [mkb-definitie](#) van de Europese Commissie);
- economische sector en bedrijfsmodel, bijv. inkomstenbronnen, klantenbestand, producten en financiële gegevens;
- relatie met en afhankelijkheid van banken²;
- reeds beschikbare gegevens over duurzaamheid (ESG) en economische effecten, bijv. energieverbruik, genderevenwicht in managementfuncties, eigenvermogenspositie;
- kennis van en betrokkenheid bij nationale en vrijwillige initiatieven voor de sector waarin de mkb-onderneming actief is (bijv. klimaatwetgeving, sectorale overeenkomsten om de doelstellingen van Parijs te halen, duurzaamheidscertificaten);
- mate waarin activiteiten voldoen aan de [Europese taxonomieverordening](#);
- positie van de onderneming in de toeleveringsketen, belangrijke klanten en leveranciers, hun locatie (bijv. binnen/buiten de EU, stabiele/instabiele regio's).

² Dit is van belang om vast te kunnen stellen hoe waarschijnlijk het is dat de mkb-onderneming aan bepaalde duurzaamheidseisen gesteld door de bank moet voldoen en deze informatie kan verschaffen.

STAP 2 - DUURZAAMHEID IN KAART BRENGEN

Duurzaamheid in kaart brengen begint met het identificeren van mogelijke risico's en kwetsbaarheden op het gebied van duurzaamheid. Het belangrijkste doel van deze risicobeoordeling is om de mkb-ondernemer inzicht te geven in de bedrijfsrisico's om de best mogelijke beslissingen te nemen richting een duurzame transitie. In deze stap wordt ook duidelijk waar voldoende informatie voor een risicoanalyse ontbreekt, en welke informatie dus nog verzameld of gegenereerd moet worden.

Het onderstaande overzicht staan indicatoren voor belangrijke onderwerpen die de accountant moet bespreken met de mkb-ondernemer:

	Risicotype	Inherent risico A	Financieel risico B	Controle- risico C	Totale risico A+B+C	Opmerkingen
MILIEU	Koolstofvoetafdruk <i>incl. uitstoot van broeikasgassen</i>					
	Energiegebruik <i>incl. energieverbruik, soort energie gebruikt</i>					
	Milieuaantasting <i>incl. verontreiniging, luchtvervuiling en toxines</i>					
	Afval <i>incl. afvalvermindering en recycling</i>					
	Gebruik van hulpbronnen en grondstoffen <i>incl. afhankelijkheid van schaarse hulpbronnen en grondstoffen, behoud van natuurlijke hulpbronnen, gebruik van hernieuwbare energiebronnen</i>					
	Levenscyclus product					
	Watergebruik					
	Gestrande activa					
MAATSCHAPPELIJK	Productveiligheid, recycleerbaarheid en kwaliteit					
	Arbeidsverhoudingen en betrokkenheid <i>incl. soorten arbeidscontracten</i>					
	Gezondheid en veiligheid op het werk					
	Arbeidsomstandigheden <i>regelmatige en open communicatie, flexibele werktijden, leefbaar loon</i>					
	Mensenrechten en moderne slavernij					
	Fraude, corruptie en witwassen					
	Cyberbeveiliging					
	Gegevensbescherming <i>incl. de verwerking en beveiliging van gegevens van klanten, zakelijke partners</i>					
BESTUUR	Bestuursstructuur en toezicht <i>incl. genderevenwicht</i>					
	Sleutelposities <i>incl. intrede jongere generatie, opvolgingsplanning</i>					
	Leveranciers <i>criteria voor selectie en controle van leveranciers, duurzaamheidsinformatie verschaft door leveranciers</i>					
	Externe aandeelhouders					
	Eigendom					
	Belangrijkste financieringsbronnen					
	Eventuele aanvullende klantspecifieke risicogebieden					

HOE WORDT HET OVERZICHT INGEVULD?

Bestaande informatie en beschikbare bronnen

Het overzicht moet zoveel mogelijk worden ingevuld met reeds beschikbare informatie. De mkb-ondernemer en accountant moeten ook rekening houden met eerdere maatregelen op grond van bestaande nationale en Europese voorschriften³.

Problemen met het invullen van bepaalde onderdelen kan erop duiden dat belangrijke duurzaamheidsinformatie ontbreekt. In dat geval kan de accountant een beroep doen op relevante deskundigen in zijn/haar netwerk of gebruikmaken van bestaande bronnen om de onderdelen in te vullen, bijv. de [B-Impact Assessment tool](#) of [Ecopreneur's Circularity Check](#). Er zijn ook landspecifieke tools beschikbaar, zoals het [Deense klimaatkompas](#).

Zakelijke kenmerken en omvang

Maak voor elk onderdeel een afweging van de relevantie en materialiteit voor de betreffende onderneming en sector. Zo zullen voor een laag-risico micro-onderneming met een eigenaar-directeur en één werknemer niet alle onderdelen relevant zijn. Wanneer een bepaald onderdeel niet is ingevuld, moet de reden worden toegelicht onder 'Opmerkingen'.

Maak voor elk onderdeel een afweging van de relevantie en materialiteit voor de betreffende onderneming en sector.

Risicocategorieën

In het overzicht moet het risico worden beoordeeld op basis van drie categorieën:

- **Inherent risico**⁴ (A) van bedrijfsmodel/sector – score 1 voor een lage impact van of op duurzaamheidsfactoren tot score 3 voor een hoge impact, bijv. energie-intensieve sectoren of bedrijven die afhankelijk zijn van schaarse hulpbronnen. Inherente risico's kunnen intern zijn, voortkomen uit de toeleveringsketen of extern zijn.
- **Financieel risico**⁵ (B) om de financiële impact van het risico-element te meten – score 1 voor minimale potentiële gevolgen tot score 3 voor reële potentiële gevolgen.
- **Controlerisico** (C) om de huidige risicobeheersingsprocedures te beoordelen – score 1 voor strikte en formele controles die regelmatig worden geëvalueerd en getoetst, score 2 voor informele maar effectieve en goed gecommuniceerde controles, score 3 voor geen bestaande interne controles.

Risicoscore

De hoogste totale risicoscore van 8-9 duidt op een **kritiek risico** dat onmiddellijk moet worden aangepakt. Lagere risicoscores moeten worden aangepakt naargelang hun ernst en variëren van een **hoog risico** bij een totale score van 5-7 tot een **laag risico** bij een score van 3-4.

De aard van de te nemen maatregelen is afhankelijk van het specifieke risicotype en de zakelijke omstandigheden. Het onmiddellijke doel moet zijn om interne procedures op te stellen met formele controles die regelmatig worden geëvalueerd en getoetst. Maatregelen die worden genomen om de geïdentificeerde risico's aan te pakken moeten resulteren in een lagere risicoscore.

Aangezien de score is gebaseerd op het oordeel van de accountant en de mkb-ondernemer, kan deze niet worden beschouwd als een objectieve score. De accountant kan een beroep doen op zijn/haar professionele netwerk en deskundigen raadplegen om de score te onderbouwen.

³ Bijvoorbeeld artikel 9(1)(c)(d) van [Richtlijn \(89/391/EEG\)](#) betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk.

⁴ De analyse van het inherente risico moet ook consistent rekening houden met regulerende maatregelen of rechtszaken met betrekking tot duurzaamheid, evenals potentiële reputatierisico's.

⁵ De analyse van het financiële risico moet ook rekening houden met gedeelde inkomsten, d.w.z. gemiste kansen die hadden kunnen leiden tot potentiële inkomsten en kostenbesparingen. Zo zou een energie-intensief bedrijfsmodel op lange termijn kunnen besparen door over te stappen op een meer energie-efficiënt productieproces of machinepark.

STAP 3 - METEN, VERBETEREN EN DE EERSTE STAPPEN RICHTING RAPPORTAGE

Voor elk onderdeel met een risicoscore geclassificeerd als **kritiek** of **hoog** voor de onderneming, beginnend met de risico's met de hoogste score, moet de accountant de onderneming adviseren en helpen om:

- een SWOT-analyse uit te voeren om de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen in kaart te brengen;
- verbeteringsdoelstellingen te formuleren;
- de belangrijkste prestatie-indicatoren voor het bereiken van deze doelstellingen te bepalen;
- controleprocessen op te zetten.

Zo kan de voortgang worden gemeten en informatie worden verzameld die relevant is voor de besluitvorming door de mkb-ondernemer en in een later stadium voor externe publicatie.

Als alle kritieke en hoge risico's zijn aangepakt, kan de accountant de mkb-onderneming helpen bij het zetten van de eerste stappen richting externe rapportage van de geïdentificeerde duurzaamheidskwesaties. De accountant kan de onderneming adviseren in de afweging van wat relevant is om te rapporteren, waarom, hoe en aan wie.

Hiervoor kan de accountant de volgende onderwerpen bespreken met de mkb-ondernemer en daarover adviseren:

- presentatie van *hun interpretatie* van doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) en hoe de onderneming kan bijdragen aan het bereiken daarvan;
- presentatie van *hun prestaties* met betrekking tot indicatoren en doelstellingen voor duurzame ontwikkeling, en hoe deze bijdragen aan duurzaamheid;
- beschrijven hoe duurzaamheidsonderwerpen verband houden met hun *organisatiestrategie op de lange termijn*, risico's en kansen, met inbegrip van de toeleveringsketen;
- beschrijven en in kaart brengen van de belanghebbenden waarin ze in hun ogen verantwoording verschuldigd zijn;
- rekening houden met actuele onderwerpen en kwesties die naar hun mening een significant risico vormen voor hun organisatie en activiteitengebied, op basis van de uitkomsten van stap 2 hierboven;
- overwegen van de duurzaamheidseffecten binnen en buiten hun organisatie, alle relevante informatie meenemen en prioriteren op basis van het materialiteitsbeginsel;
- geen informatie achterwege laten die invloed heeft op of nodig is voor de beoordeling of besluitvorming door belanghebbenden, of die significante ESG-effecten weerspiegelt.

Het mkb vertegenwoordigt de lokale economie. Voor de meeste Europese coöperatieve banken vormen mkb-bedrijven een belangrijke klantengroep. De transitie naar een duurzamere economie moet vooral op lokaal niveau plaatsvinden. Om hun ondernemingen richting duurzaamheid te sturen, moeten ondernemers een duidelijk beeld hebben van hun ESG-prestaties, net als van hun financiële situatie. En banken verlangen van klanten dat hun ESG-gegevens voldoen aan de vereisten voor duurzaamheidsrapportage en dat ze hun kredietrisico's adequaat beheren. Daarom is het belangrijk dat het mkb over de juiste tools beschikt, realistische en praktische oplossingen die ze vrijblijvend en proportioneel kunnen toepassen. Het opleggen van ingewikkelde en kostbare procedures moet worden vermeden. Alleen dan kunnen we het mkb aan boord krijgen richting een duurzame economie. We zijn ervan overtuigd dat de checklist hierbij nuttig kan zijn. EACB-leden hebben met hun deskundigheid en standpunten een waardevolle bijdrage geleverd aan het proces.”

Nina Schindler, CEO van EABC

DISCLAIMER: Accountancy Europe doet al het mogelijke om te zorgen dat de informatie in deze publicatie nauwkeurig is, maar we kunnen dit niet garanderen en aanvaarden geen aansprakelijkheid met betrekking tot deze informatie. We moedigen verspreiding van deze publicatie aan, als we vermeld worden als bron van het materiaal en als er een hyperlink is naar onze originele content. Als u deze publicatie wilt reproduceren of vertalen, dan kunt u een verzoek indienen bij info@accountancyeurope.eu.